రాగమయి

●

చిన్నతనంలో, అనుకోకుండానే కామయ్యకు ఓ గండం తప్పింది.

చిన్నతనం అంటే, మరీ అంత బొడ్డూడని పసితనం కాదు. పది పదిహేనేళ్ళు ఉంటాయి, అభం శుభం అంటే కొంతవరకూ చూచాయగా తెలిసివస్తున్నయీడు.

వేసవిశెలవల్లో తాతగారిఊరు వెళ్ళాడు. కొన్నాళ్ళకు, - యిల్లు, యింటిల్లిపాదీ తీర్థానికి వెడుతూ, వీడికి కాలిమీద గడ్డో - గనుపో లేచి, పోటూ సలుపూ, - ముక్కూ మూలుగూమీద ఉంటే, - దిగవిడిచి వెళ్లారు. వాళ్ళు తిరిగివచ్చేదాకా - ఆ నాలుగురోజులపాటూ, పక్క పున్నమ్మగారియింట్లో భోంచేయమన్నారు.

వీడికి నిజానికి మరేం సుస్తీలేదు; తీర్థంపట్టుకు ఆగమ్మ కాకిలాగా తిరిగితే, కాలు బరువుచెయ్యొచ్చు - ఒళ్ళు మరింత భారకించవచ్చు; అయినా - అక్కడ కొత్తగా చూసే చోద్యాలంటూ ఏముంటాయి గనుక! - ఏయేడు చూసినా, ఆ వేళకు, అవే - రంకులరాట్నాలు, అవే నక్క పల్లి దుకాణాలు - అదే సరుకుల వేల్లాట.

సరిగా సమయానికి దానిపుణ్యమా అంటూ కురు పంటూ లేవడంకూడా మేలే! - ఊళ్లోకి కొత్తగా డేరా

సినిమా వచ్చింది. ఈ నాలుగురోజులపాటూ, రోజుకు రెండాటలు మక్తాపుచ్చుకోవచ్చును. ఇంట్లో అందరూ ఉంటే, - పూటపూట ఈ ఆట లెక్కడ సాగుతాయి?

పున్నమ్మగారంటే - తాతగారికి ఏదో ఒకటో రెండో వేళ్ళువిడిచినచుట్టం. ఆవిడకూతురు ఆదెమ్మ; ఆ యింటికల్లా వీళ్ళు యిద్దరే. తను ఎరుగున్నప్పటినుంచీ, అలాగే వండుకు తింటూ,ఏదో కృష్ణా రామా అనుకుంటూ కాలంవెళ్ళబుచ్చు కుంటున్నారు. ఆ యింటి మండిగాని కేతప్ప, యింట్లోవాళ్ళకు కుంకుమా పసుపూ నిండుకున్నాయి. వాళ్ళకు తగని ఆచారం.

అప్పటికీ, ఆదెమ్మ చాలా అందంగా ఉంటుంది. ఆ కళ్ళు కాటుకపెట్టుకున్నట్టే ఉంటాయి. ఆ పెదవులు తాంబూలంవేసుకున్నట్టే ఉంటాయి. ఆ నడకా ఆ నవ్వూ, బ్రతుకంతటా ఏక్షణానా కంటతడిపెట్టనట్టుగానే ఉంటాయి. మనిషి ఎప్పుడూ మడిగానే - మైలపడకుండా అంగ చూసి వేస్తున్నట్టు నరాలబిగివిగా, బెదుసుబెదురుగా ఉంటుంది.

ఆదెమ్మ వడ్డనలో, ఆకలిపెరిగే సుఖు - సూత్రం ఏదో ఉంది. కామన్న తిండివేళకు సర్వసాధారణంగా మూలగటం అలవాటైనవాడు. పిలిపించుకోకుండానే వచ్చి పీట వాల్చుకు కూర్చోడం, పెట్టింది తినడం, మారు వడ్డించు కోవడం - ఇదంతా పీడికే ఆశ్చర్యంగాఉంది.

ఇక తెల్లవారితే రేపు, తీర్థానికి వెళ్ళినవాళ్ళు తిరిగి వస్తారనగా - పట్టుబలవంతాన కామన్నకు శుభ్రంగా తలంటి

పోసింది. పండుగ అని నచ్చచెప్పి, కొత్తబట్టలు కట్టబెట్టింది. పంచభక్ష్యపరమాన్నాలతో రాజాన్నం పెట్టింది. తీరా, వడ్డనంతా కానిచ్చి, కరగబెట్టిన నేతిగిన్నె పట్టుకువస్తూ, ఉన్నట్టుండి చటాలున గిన్నె - గిన్నె నేలమీద విసిరికొట్టి, తన్నుతాను తిట్టుకుంటూ, వలవలా ఏడ్చుకుంటూ, ఒక్క-అంగలో పెరట్లోకిపోయిపడ్డది.

కామన్నకు యీ రభస ఏమాత్రమూ అర్థంకాలేదు. "ఏమిటి - ఏమిటి?" అంటూ ఆదుర్దాగా విస్తరివదిలిపెట్టి లేవబోయినాడు. "ఏంలేదులే దాని ఖర్మం అంతే; నువ్వు కూచో!" అని విసిరికొట్టింది. పున్నమ్మ ఇంత పేరిననేయి ముద్ద పట్టుకునచ్చి, మొగానకొట్టినట్టు విస్తరిలోకి విదిల్చి, చెన్నాకోల పుచ్చుకు నిలుచున్నట్టు నిలుచుని, మింగుడు పడేయించింది. కామన్న మిర్రి - మిర్రి చూస్తూ ఆ యింతా ముక్కా - నోటా కొట్టుకుని, ఆపోశనంపట్టుకూడదనే లేచి మూతితుడుచుకుని, వెళ్ళిపోతూ, - "వెళుతున్నా!"నని కేక వేశాడు. పున్నమ్మ రొండిని చేతులుపెట్టుకుని నిలుచుని, ఎగాదిగా చూసినట్టు తలఆడించి, "వెళ్ళిరా నాయనా, నీ యమ్మకడుపుచల్లగా!" అంటూ గొణుక్కుంది. కామన్నకు ఆ విసురూ, యీ దీవెనా రెండూ ఒకయిందానే అనిపించినాయి. మళ్ళీ ఆరాత్రికి భోజనానికి వెళ్ళకుండా ఆకలిలేదని ఎగవేశాడు. మర్నాడు వాళ్ళవాళ్లు తిరిగి రానేవచ్చారు.

నాలుగురోజులు పోయినాక, ఆదెమ్మ కనిపించింది. సర్వసాధారణంగా ఎప్పుడూ నవ్వుతూన్నట్లుండేమనిషి,-

ఆదేమో కామన్న కంటపడగానే రుంజుకుంటూ మొగం అవతలకు తిప్పుకుని వెళ్ళిపోయింది.

కామన్న రమారమి ముక్కుపచ్చలుఆరుతూన్న ఘటమే కనుక, ఇదంతా ఓరకంగా అర్థంచేసుకున్నాడు. తలంటిపోసి కొత్తచాపు కట్టబెట్టి, అదంతా అందుకే, చెప్పక చెప్పడమే అనుకున్నాడు. పోనీ, ఆనాడు ఆ అవాంతరం వచ్చినా, తరువాత, ఇంకో నెల్లాళ్ళపాటు ఉన్నాడు కదా. అంతలో ఆదెమ్మకు విరక్తి, వేదాంతం పుట్టిందో ఏమో, ఏదీ ఇదమిత్థమని తెలియలేదు.

తరువాత, ఏణ్ణర్ధానికి తెలిసివచ్చింది; ఆదెమ్మ ఎవ్వరికో అన్నంలో మందుపెట్టిందనీ, పట్టుపడ్డదనీ, ఆ గుప్పుమనడం భరించలేక, ఊరి పెద్దచెరువులో ఓ అర్ధరాత్రివేళ-హారోమ్మన్నదనీ.

కథేమిటో అందరూ చెప్పుకోగా తెలిసింది: జన్మ ప్రారబ్ధంకొద్దీ, తలచెడ్డమనిషి ఎవరైనాసరే, అంటే ఇంకా 'గ్రాయకం' రాకముందే ఆ అవాంతరం జరిగి, చేసుకున్నవాడు ఎలా ఉండేవాడో అయినా జ్ఞాపకంలేనిమనిషి—వచ్చే జన్మలో అయినా, నిండు పునిస్త్రీతనం కావాలనుకుంటే కంటికి నదురైన యోగ్యుణ్ణి చూసి, వాడికి పెళ్ళికొడుకల్లే సకలోపచారాలుచేసి, అన్నంలో విషంపెట్టి, ఎదటఉండి తినిపిస్తే—వాడు ఆపళాన కళ్ళుమూసుకుని, వచ్చేజన్మలో ఈ మనిషికి ధవుడై పోతాడని, ఓ ఆనవాయితీ ఉంది. ఆదెమ్మ ఆలాగే చేసింది, పట్టుబడిపోయింది.

ఆ తాకిడి కామన్నకు తగలాలిసిందేకద-అలా అవాంతరం రాకపోతే.

భోజనం అయేదాకా ఎదుట ఉండేందుకు వీలులేకపోవడంతో-ఆవాళ వీడు బ్రతికిబయటపడ్డాడు.

ఆదెమ్మ అలాఅయిపోయిందని విన్నప్పుడు కామన్నకు జాలివేసింది, అసహ్యంవేసింది, రోషం పుట్టుకొచ్చింది - వచ్చేజన్మదాకా అంగలార్చడం ఎందుకు, కళ్ళఎదుట ఉన్నప్పుడు మొగమాటపెడితే కాదనేవాడా? అసలు ఆ తతంగంఅంతా అందుకే అనుకున్నాడుకదా.

అదంతా ఎప్పుడో పదేళ్ళక్రితం జరిగిపోయింది. ఆ మాటే అడుగునపడిపోయింది.

నాటికినేడు, మళ్ళీ అంతకుమించిన విడ్డూరం పుట్టుకు వచ్చింది!

ఉన్నట్టుండి, ఓనాడు, సూర్యోదయంవేళకు, గుమ్మంలోకి ఎవరో పెద్దమనిషి, పదేళ్ళ ఆడపిల్లను వెంటబెట్టుకు వచ్చాడు.

వచ్చినవారి ముక్కూ-మొగం ఎరుగకపోయినా, కామన్నతండ్రి ప్రత్యుత్థానంచేసి, "వచ్చినపనేమో సెల వియ్యండి!" అనే చూపుతో ఎదురుగుండా కూచ్చున్నాడు.

ఆ పెద్దమనిషి గొంతు ఓపట్టాన తెముల్చుకుని, విల విల్లాడుతున్నా పిల్లికూనను చేజార్చినట్టు - "ఇది మా అమ్మాయ్!" అన్నాడు.

అంటూండగానే, కామన్న ఆ ఛాయలకు వెళ్ళడమేమిటే, ఆ చిన్నది అటు ఒక్కచూపు చూసి, నల్లమొగం

ఆవేశంతో, గంగవెఱ్ఱిగా, "అదుగో, నాన్నా! ఆయనే!" అని కేకవేయడం, "ఆయనే!" అని తలవంచుకుని తగని సిగ్గుగా గొణుక్కుని ఆవంక చూసీచూడనట్టు - చూడటం, పిల్లతండ్రీ పిల్లవాడితండ్రీ ఎవరిధోరణిలో వారు, ఉలిక్కిపడటం, ఇంత గజిబిజీ, రెప్పపాటులో జరిగింది.

కామన్న గ్రుక్కిటమింగి, "ఆ!" అని హఠానంగా అడుగు వెనక్కివేశాడు. ఇదేదో చాడీ అనుకున్నాడు. ఆ చిన్నది తనమీద ఏదో అభాండంగా తండ్రిని వెంట బెట్టుకుని యీగికి వచ్చిందనుకున్నాడు. తండ్రి ఘూకుడుగా వెనకాముందూ ఆలోచించని చేతి దుడుసుతనం తలచుకుని మనసులో వెన్నుకప్పుకున్నాడు.

"రా నాయనా! ఇలా వచ్చి కూర్చో!" అని పిల్లదాని తండ్రి ఆపేక్షగా పలుకరించి, కూచోమని సరసకు చేజాపి సైగచేశాడు. కామన్నవచ్చి నిలువుగుడ్లతో ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్టు ఓవాటంగా చదికిలపడ్డాడు.

"ఈ చిన్నది నా కుమార్తె నాయనా!"—కళ్ళల్లో పెట్టుకుని ఎంతో అల్లారుముద్దుగా పెంచుకుంటూన్నట్టు పంచప్రాణాలూ కన్నకూతురిమీదనే పెట్టుకున్నట్టు, ఆ కూనసుఖపడటమే కుటుంబంయావత్తుకూ మనుగడఅయినట్టు, పిల్లదానితల గారాబంగా పుణికాడు.

అంతటితో కామన్నమనస్సు కుదుటపడ్డది. ఇదేదో మామూలుగావచ్చే సవాలక్ష పెళ్ళిసంబంధాల్లో ఒకటికదా అనుకుని, ఏమాత్రం ధరపెడతాడో అని వచ్చినఆయనవంక పరకాయించాడు.

కామన్న అబ్బ, బాసెపట్టు నిదానంగా అమర్చుకుని ఎన్నో మీనమేషాలు గుణించుకుంటూన్న బిగివిలో కళ్లు గట్టిగా మూసుకుని, విధిలేక ఏదో తేల్చుకున్నట్టు నిట్టూర్పు విడిచి, 'ఈపేటికి తలపెట్టలేదండి!' అని, తనలో తాను గొణుక్కున్నట్టు అనేశాడు.

పిల్లదానితండ్రి ఎంతో ప్రాధేయపడేధోరణిలో అంజలించి, 'తమ రిలా అనడం, భావ్యమేనా బావగారూ-మా స్థితిగతులు మనవిచేసుకునేందుకైనా అనుజ్ఞ యిప్పించండి. తరువాత తమకే విశదమౌతుంది' అని కళ్ళనీళ్ళపర్యంతం అయినాడు.

ఇంటియజమాని మాట వినిపించుకోకుండా 'యిప్పుడే వస్తాను!' అంటూ లేచి లోపలికి వెళ్ళాడు. కామన్నకూడా ఇదే సందనుకుని, అక్కడనుంచి లేచిపోదామనుకున్నాడు. ఆ చిన్నది వెక్కివెక్కిఏడుస్తూ, పీడిదగ్గరగా జరిగి మొగంలో మొగంపెట్టి పెద్ద ఏడుపుగా "నేనే" అన్నది. కామన్న ఉలిక్కిపడి లేచి నిలుచున్నాడు. చిన్నదీ ఉవ్వెత్తునా ఎగిరి, కామన్న మెడ పెనవేసుకుని, "నేనే-నన్ను గుర్తుపట్టలేదూ? ఆదెమ్మనయ్యా!" అంది; మళ్ళీ బావురుమంది.

కామయ్యకు దయ్యంపట్టినంత పనైంది. విలవిలలాడిపోయినాడు. పొలికేకలుపెడుతూ విదిలించుకుంటున్నాడు. తండ్రి చిన్నదాన్ని విడిపించాలని బుజ్జగింపుగా పెనుగులాడుతున్నాడు. చిన్నది రవంతఅయినా లొంగకుండా అలాగే కంఠంబిగించి, శ్రుతిహెచ్చించి, తనపేరు పారాయణ చేస్తూన్నది.

ఈ గంద్రగోళానికి ఇల్లు ఇంటిల్లిపాదీ సావడిలోకి వచ్చి పడ్డది. ఎవళ్ళకీ ఈ శివాలేమిటో అర్థంకాలేదు. ఇంటికైన మామ్మ, కామన్నను ఒడేసి, చిన్నదానికౌగిల్లోంచి లాక్కుని, అక్కునఅదుముకుంది. పట్టు బెడిసిపోగానే చిన్నది శోషవచ్చినట్టువాలిపోయింది. చిన్నదానితండ్రి నవనాడులూ కుంగిపోతూన్నట్టు చదికిలబడ్డాడు.

ఇంటిల్లిపాదీ నోటికివచ్చినట్టు అన్నారు. ఇంటియజమాని కొట్టొచ్చినంతపనిచేశాడు. అక్కడికి వాడకట్టు యావత్తూ మూగింది.

అలా మూగినవాళ్ళందరూ చిన్నదానితండ్రిని కాకిని పొడిచినట్టు పొడిచారు, సంగతేమిటో తెలుసుకోకుండానే, కామన్నతండ్రి అడ్డమైనతిట్లు తిడుతూంటే వాళ్ళూ అందుకున్నారు. పాపం ఆ మానవుడు అన్నింటికీ ఒడిపట్టి మొండపట్టుకు గెంటినా అక్కడే నిలుచుని అసలు విషయము ఏమిటో విన్నవించుకున్నాడు.

“ఈ చిన్నది నా కుమార్తె. లేకలేక పుట్టింది. మాకు దైవంఇచ్చినంతలో ఎంతో అబ్బనాకారంగా పెరిగింది.

ఇప్పటికి మూడురోజులనాడు, ఏదో మాటవరుసగా నేనూ మా అమ్మా దీనికి పెళ్ళిసంబంధాలసంగతి కూడ బలుక్కున్నాము. అది, విన్నది.

వినీవినడంతోనే ఆపళాన నా తల్లికి వెయ్యిశివాలు ఎత్తినట్లయింది. తానెవరో తనపేరేమిటో చెప్పుకువచ్చింది.

క్రిందటిజన్మలోనే తనకు పెనిమిటి ఫలానా చిన్నవాడని నిర్ణయంచేసుకున్నానన్నది. అప్పుడు దైవం తిన్నగా

చూడనందువల్లనే, మళ్ళీ ఈ జన్మఎత్తానన్నది. తానిక మా ఇంట్లో ఒక్క క్షణం ఉండను, తీసుకవెళ్ళి అత్తయింట దిగవిడిచిరమ్మన్నది.

ఊరూనాడూ పోగైంది. భూతఆవేశము అనుకుని, తగిన శాంతి చేయించవలెనని చూశాము కాని, లొంగక పోగా, వచ్చినమంత్రవేత్తను పట్టుకుని నానాదులుపులూ దులిపింది. కొట్టొచ్చినంతపని చేసింది.

కేవలం గ్రహబాధ కాకపోవచ్చును, ఇదొకరకం ఉన్మాదం కాకూడదా అనుకుని, పట్నంలో మిషన్ ఆసుపత్రిలో ఉన్న తెల్లడాక్టరుకు చూపించాను.

ఆయన యిలాటిది సంభవమే నన్నాడు. వెనుకటి జన్మలో తీరనికోరికనే ఏకాగ్రంగా మననంచేసుకుంటూ దేహత్యాగంచేసిన మనిషి. ఆ వ్యక్తతతో మళ్ళీ జన్మఎత్తడం అంటూ కద్దన్నాడు. చిన్నదానికోరిక చెల్లించడంకన్న మరో గత్యంతరంలేదన్నాడు. యకాయకి బయలుదేరి వచ్చేశాము."

పోగైనవారందరూ కాశీమజిలీకథ విన్నట్టు చెవులు దొరకించుకుని విన్నారు. "సృష్టిలో ఎన్నివింతలైనా ఉంటాయ్!" అని కొందరూ, "కాలంకొద్దీ-మనుష్యులబుద్ధి కొద్దీ ఎన్నివింతలైనా పుడతాయ్" అని కొందరూ, లోకాభిరామాయణంగా గొణుక్కుని, యవ్వరికీ యద్విధమైన సలహా ఇచ్చేందుకు పాలుబోక ఎటువచ్చినవారు అటు తప్పుకుపోయినారు.

కామన్న విన్నపాలు :

మళ్ళీ యథాప్రకారం మేమే మిగిలాము. ఇప్పటికి అయినరగడేమో చాలును, ఇంకా వీధిగుమ్మంలో రాద్ధాంతం ఎందుకని, ఆ పిల్లదాన్నీ, తండ్రినీ మావాళ్ళు యింట్లోకి తీసుకువచ్చారు. ఇంటికివచ్చిన బంధువులకుచేసే మర్యాదలన్నీ చేశారు. "సరే, అలాగే నాయనా, రాసిపెట్టిఉంటే, తప్పుతుంది గనుకనా, మేమూ ఇక్కడ కొంచెం నిదానంగా కాళ్ళూచేతులూ కూడదీసుకుని వెనుకనుంచి కబురుచేస్తాం... ఏదో మరొకరోజు చూచుకుని శుభంఅనుకుందుముగాని!" అని యింటికైన మామ్మ వచ్చినపెద్దమనిషికి నచ్చచెప్పి, పిల్లతో చలగాటమాడి సాగనంపింది.

ఇహ అక్కడనుంచీ యింట్లో రోజు రోజూ గూడుపుఠానీ సాగుతూంది. మామ్మ, నాన్న, అమ్మ – నాకు కనుచూపుమేరలోనే నిరంతరం ఏవో చెవులు కొరుక్కుంటున్నారు. ఏవేవో భోగట్టాలు చేస్తున్నారు. -

పర్యాయతీని తేలిందేమంటే, ఈ సంబంధం మావాళ్ళందరికీ ఘట్టిగా నచ్చింది. కారణం, పిల్లదాని రూపురేఖలు, ఆ ఆరాటం – కేవలం అవే అనడానికి వీలులేదు. తండ్రికి ఈ చిన్నది ఒక్కతే సంతానం. ఇక కని పెంచే యోగ్యతలేదు. పుష్కలంగా కలిగిన కుటుంబం కాబట్టి, ఉత్తరత్ర ఆ పిల్లదానికే అదియావత్తూ సంక్రమిస్తుంది. చేసుకున్నవాడిపంట పండుతుంది–

ఈ కారణం అందరికి సబబుగానే ఉండవచ్చును కాని, నాకుమాత్రం అరికాలుమంటగాఉంది.

లోకంలో రివాజు ప్రకారం అయితే, ఫలానివారి అబ్బాయికి, ఫలానాయింటిపిల్లను యిస్తామని రాయబారాలు నడవటం, ఉభయులతరఫున పెద్దలు ఆశ్లేయ పౌరుషేయములు ఎంచుకునేసందర్భంలోనే, అలనోకగా, అతిచాకచక్యంగా, యిచ్చిపుచ్చుకోవలసిన మొత్తాలు, లాంఛనంగా లెక్కతేల్చుకోవడం, ఇదీ సంప్రదాయం. ఇందులో ఎప్పుడూ పెళ్ళికొడుకువారిదే పట్టు అంటూ ఉండనేఉంది.

కాని, ప్రస్తుతసందర్భంలో మటుకు ఆ ఆడెమ్మ పెళ్ళికొడుకూ, నేను పెళ్ళికూతురూ పద్ధతిగా ఉంది. అందరూ కలసి, నన్నా రాక్షసికి కట్టబెట్టేట్టు ఉన్నారు.

వీళ్ళందరూ డబ్బుఎరమీద, అసలు అక్రమం మరచిపోయినట్టున్నారు.

ఆడెమ్మ తనకు వచ్చేజన్మలో పునిస్త్రీతనంకోసం నన్ను ఆహుతిచేయాలని చూసిందికదా? అప్పటికి నేను తప్పించుకున్నాను. ఆ తరువాత యిలాటి అఘాయిత్యమే మరోడిమీద చేయబోయి, అది బెడిసి తానే హరోమ్మంది.

ఇలాటిమనిషి, నేను తనకు హక్కుభుక్తమైనట్టు ఈ జన్మమెత్తడ మెందుకు? నామీద ఇలా స్వారిచేయడానికి తరలిరావడమెందుకు?

ఈ గొడవేమీ తలపెట్టకుండా, అన్నిసంబంధాలతో బాటూ ఇదీ వచ్చినట్లయితే, పర్యవసానం ఎలాఉండేదో కాని, ఇంత రగడై, ఇలా బజారునపడిపోయినతరువాత నేను మొగ్గానో, ఇక నా ఊరూ పేరూ అన్నీ మటుమాయమైపోయి ఎవడయ్యా ఇతగాడూ! అంటే ఆడెమ్మ

మొగుడూ! అనేది ముద్రశుద్ధిగా పడిపోతుంది. కనుక ఏమైనా ఈ సంబంధంమటుకు చేసుకోనని మోరకించాను.

మావాళ్ళు నాకన్న మొండివాళ్ళు కొన్ని విషయాల్లో అయినా, పరమతాక్కులు కావడంమూలాన ఇప్పట్టున ఛీ అంటే ఛీ అనడం కార్యసాధకంకాదని నన్ను ఒడుపుగా దువ్వడం ప్రారంభించారు.

మామ్మ భూతదయనుగురించి భారతంలోనుంచీ భాగవతంలోనుంచీ పద్యాలు ఏకధారగా ఏకరువుపెట్టి, పిల్లదానికి నేనేతప్ప అన్యథా శరణంనాస్తి గనుక, జాలిదలచి చేసుకోకపోతే బ్రతికేదిలేదుకనుక ఎలాఅయినా ఒప్పుకోవడం ఉభయకుటుంబాలకూ శ్రేయస్కరం అంటూ చెప్పిచెప్పనట్టు తనలోతాను రాపాడుకుంటూ ఉంటుంది.

నాన్న అంతకన్న ఉద్దండంగా వ్యయప్రయాసలకు వెనుదీయకుండా, పట్నానికి ప్రయాణమైపోయి, అక్కడ పడిగాపులుపడివుండి నందికేశ్వరనాడిలో నాతాలూకు అన్ని స్థానాలభోగట్టా వెరసికట్టుగా కనుక్కువచ్చాడు.

అందులో – పెళ్ళాం పేరాలో – ఆ ప్రమథనాథుడు గుదిగుచ్చిన పొడుపుకథలన్నీ చిక్కుతీసుకుని తెముల్చుకు సరిపెట్టుకుంటూ రాగా, అవన్నీ వెరసి, ఆదెమ్మ పరిపూర్ణనామంగా తయారై కూర్చున్నాయ్. మావాళ్ళందరూ 'రాసిపెట్టిఉండగా ఇహ తప్పుతుందా ?' అని నిబ్బరంచేసుకున్నారు :

నేను యింకొక్కసారి, ఓపికమేరకు మొండికివేసి చూశాను. చింతామణినాటకం పదేపదే చూసినవాణ్ణి కావ

డంచేత - అందులో చింతామణిచేత చచ్చి స్వర్గానఉన్న ఆ పంతులుగారు వేయించిన నోటిలెక్కలపంపిణీలో కొన్ని పేజీలు నాన్నమీద ప్రయోగించాను. ఆయన సజావుగా సమాధానం చెప్పడానికి పూనుకోకుండా, పై పెచ్చు తన్న డానికి సిద్ధమైనాడు. అంతటితో, ఆ అస్త్రం ఉపసంహరించు కుని, - యథాశక్తి జబ్బుపడ్డాను. ఆ గూపేణా తక్షణం తాంబూలాలు పుచ్చుకోవడం వాయిదాపడ్డది.

ఈలోపుగా మా భవిష్యత్ మామగారి వద్దనుండి ఎప్పుడెప్పుడంటూ ఒకటిరెండు ఉత్తరాలు వచ్చినాయి. నాకు, యిలా ఉన్నట్టుండి ఖాయిలాచేసిందని తెలియడం తోనే, ఆ యింటినుంచి పిన్నా పెద్దా వచ్చి యోగక్షేమం విచారించిపోయినారు. మొత్తానికి, మా అమ్మకడుపుచల్లగా వైద్యమూ, ఇరుగుపొరుగు అమ్మలక్కలూ అంచనా వేసిన దానికన్నా వేగిరం కోలుకున్నాను.

నాకు పథ్యపానాలు గట్టిగా వంటబట్టినతరువాత మా నాన్న మంచిరోజు చూసుకుని, అయినవారిని వెంటతీసు కుని,-శుభంఅనుకుని రావడానికి తర్లి వెళ్ళాడు.

వాళ్ళు అటు బయలుదేరినప్పటినుంచీ, నాకు మళ్ళీ నీరసంగా, పైత్యవికారంగా, గుండెల్లో గబుక్-గబు క్‌గా ఉంది. ఇన్నాళ్లూ జ్వరంసందడిలో యీమాట పట్టిం చుకోకుండా గడచిపోయింది. ఇహ ముంచుకువచ్చివడేట్టుంది! మళ్లీ వంటికికాకతగిలినచిహ్నాలు అప్పుడే గోచరిస్తున్నాయ్; ఇంతలో, - ఉదయాన్నే బిలబిల్లాడుతూ, తర్లిపోయిన మా

బలగం,—అపరాహ్ణం వేళకు, ధుమధుమలాడుతూ అభోజనంగా యిల్లుచేరుకుంది.

నాన్న మండిపడుతూ నూతిదగ్గరకు వెళ్ళి, పెద్ద బిందెకు ఉచ్చుపెట్టి లాగుతూ, బిందె సొట్టలుపడేటట్టు గుంజుతూ - కృష్ణకు వరదవచ్చినట్టు గుక్కతిప్పుకోకుండా తిట్టేస్తున్నాడు. తతిమ్మా పెద్దమనుషులూ, మామ్మా, తీరా యింటివసారాలో శేవిణీవేసి, యిల్లెగిరిపోయేట్టు కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. అసలుసంగతి ఏమున్నా ఆకళింపు అవుతుందేమోనని, కాలుగాలినపిల్లిలాగా, ఆ పంచనుంచి యీ పంచకు తిరిగి, చివరకు ఏమిటని నాన్ననే అడిగేశాను.

'ఏమిటంటావేంరా, సిగ్గులేక?' అని నామీద ఆయన తాటిప్రమాణం ఎగిరాడు. 'నీ పెళ్ళానికి పెళ్ళిచేశాడు–ఆ ఫుండాఖోర్'–నన్ను తిట్టినట్టు చెప్పాడు. ఇహ అక్కడ ఒక్కక్షణం నిలుచుంటే ఎగిరి మీదపడి కుతికపట్టుకుంటాడేమోనని గగ్గోలుగా, అంతలో సంతోషంగా, యింట్లోకి ఉరికాను.

రెండురోజులపాటు ఓపిగ్గా శావనార్థాలన్నీ, పోగుచేసి కుప్పవేయగా, నూర్చిన గల్లా ఏమిటంటే - ఆడపెళ్ళి వారిఊరు పోవడానికి, మనవాళ్ళు జంక్షన్‌లో బండి మారాలి. వీళ్ళు ఆ స్టేషన్‌లో దిగేసరికల్లా అటునుంచివచ్చిన బండిలోంచి, ఆడపెళ్ళివారు దిగారు, - ఆదెమ్మకు పెళ్ళి అయింది...అత్తవారింటికి మనుగుడుపులకు వెళ్ళుతూన్నది!

మావాళ్ళకు, ముఖ్యంగా మా నాన్నకు ఇలా తటస్థపడటంతోనే కళ్ళు బైర్లుకమ్మినవి. నడిప్లాట్‌ఫారంమీద

రామరావణయుద్ధం జరిగేస్థితికి వచ్చింది. చేతులూ, జుట్లూ జుట్లూపట్టుకొనేంతవరకూ రాకుండా ఎవరిదోవను వాళ్ళని సర్ది పంపించేశారు. మావాళ్ళు, పుల్లాయి వేమవరంవతుగా తిరిగివచ్చారు.

ఈపెళ్ళి ఈ తీరుగా కావడంలో, పెద్ద తికమకగాని' చిదంబరరహస్యంగాని అంటూ ఏంలేదు.

అందరమూ చివరకు ఆదెమ్మతోసహా ఒక్క చిన్న విషయం విస్మరించాము. ఆదెమ్మకు యథాశాస్త్రీయంగా పుస్తెకట్టి, విధవనుకావించి చన్న ధవుడొకడుండేవాడని!

ఆతడు ఆదెమ్మమేన త్తకొడుకుగా జన్మఎత్తి అన్నాళ్ళూ ఊరుకుని చివరకు తన నిజస్థితి బయటపెట్టాడు. తానంటూ ఉండగా తనభార్యను మరొకడికి కన్యాదానం చేయడం ఘోరమని మేనమామకు నచ్చచెప్పాడు. నలుగురి చేత చెప్పించాడు. ఆదెమ్మకూడా ఓ ధోరణిలో సంసారే కనుక, పూర్వజన్మస్మృతులతాలూకు తావత్రయాలను అన్నింటినీ ఉపసంహరించుకుని అవ్వానిశిరస్సునే తలంబ్రాలు జారవిడిచింది.

ఇలా చివరకు పరిణమించినందుకు ఆ కుటుంబంలో అటూఇటూ అందరూ సంతోషించారు.

మా కెంత గుఱ్రుగాఉంటేనేం-మేము అడివి ఉసిరిక కాయలలాటి పరాయివాళ్ళమేనాయెను ... మాకూ వాళ్ళకూ ఘటన అంటూ లేదేమో!

మా నాన్నఅభిప్రాయం-ఆ పిల్లవాడితండ్రి దేవాంత

కుడు, ఆదెమ్మనెత్తి అడచడానికి అయినసంబంధం చేజారి పోకుండాఉండటానికీ యీ పన్నాగం పన్నాడూ అని.

అయితే కానూవచ్చు! – అయినా, ఇలా జరగడం అన్నివిధాలా మంచిదే. నేనుగనుక ఆ చిన్నదాన్ని కట్టుకోవడంఅంటూ తటస్థించినపక్షంలో వేసీవేయకుండా కలిసి వచ్చిందని మావాళ్ళకు సంబరంఉండేది తప్ప, నాకు యావజ్జీవమూ ఆవిడపూర్వజన్మతాలూకు ధవుడు ఒకడో అరో గుండెల్లో మెలుగుతూండేవాడేకద !

ఇంతకూ మా ఇద్దరికీ యీ గండం తప్పింది.

నాదిమాత్రం ఇదే దీవన. ఈ జన్మలోనైనా సౌభాగ్యవతి ఆదెమ్మ అఘాయిత్యాలు తలపెట్టవలసిన అగత్యం అంటూ రాకుండా పదికాలాలపాటు వర్థిల్లాలని.